

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr. za četr leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnitvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Državopravni ali narodni program?

Pod tem naslovom je „Sl. Narod“ brž v sabeto 10. dne t. m. prinesel odgovor na naš članek od dne 8. maja, v katerem smo Slovencem pokazali „državopravno“ stranko*) kot tako, ktere se vsi pošteni Slovenci najlože pridružijo. „Nar.“ neče o tem nič slišati in poudarja vnovič svoje izključljivo narodno stališče v politiki. Iz tega vidimo, da ti gospodje nič ne berejo, karkoli naša — katoliško-pravna — stranka v večih in manjih spisih in kujigah javlja. Ko bi to brali in resno premislili, morali bi vendar slednjič do tega priti, da v sedanjih dobi nijeden politikar, ki hoče v imenu in na korist slovenskega ljudstva politiko delati, ne more in ne sme prezirati versko-cerkvenih vprašanj, katera so skoro v vsakem zasedanju drž. zbora na dnevnem redu in bodo še bolj potem, ako liberalni centralisti pri neposrednih volitvah zmagajo.

Volja nas ni pričakati se z „Narodom“ zastran tega, kateri je „najstarejši“ program slovenski, le to ob kratkem povemo, da je on program najboljši, ki zagotavlja pravice na vse strani, in to je ravno državopravne stranke program, ki bi nas lahko vse zedinil.

Naj sledi zdaj članek, ki nam je že pretekli teden od veljavnega moža in domoljuba bil poslan, kterege smo pa bili odložili misleč, da morabit po prijazni besedi pridemo do kakega sporazumljenja, kar se pa dozdej nij posrečilo še. Berite toraj, dragi rojaki, pazljivo članek in potem sodite, kdo da vam najboljše želi.

*) „Nar.“ pravi, da „naenkrat nov program priporočamo.“ Ko bi se uredništvo potrudilo čitati zadnjič omenjeno knjižico te stranke, bi se lahko prepričalo, da tu ni govora o novem programu, nego je le federalistični program, ki je pa tudi kat. cerkvi pravičen.

Vredn. „Gosp.“

? Ura osodepolnega boja za prihodnost Avstrije se bliža. Neposredne volitve so dosegle veljavo državne postave. Ta postava predstavlja Avstrijo na celó novo podlogo; zgodovinski pravni temelj, na kterege so jo stoletja pozidala, ji izpodnaša in jo presnovati hoče po kopitu novošegnegu liberalizmu, ki taji in zametuje vse, kar je bilo, in si po svojih abstraktnih teorijah prestrojiti hoče državo, cerkvo, sploh vso človeško družbo. V očigled neposrednih volitev žaluje toraj pravna- in glasno glorio poje liberalna stranka. Poreče kdo: pa ne vsa; kajti liberalni Mladoslavenci so jim jako nasprotovali. Mi odgovarjamo: To nasprotje se nam dozdeva le navidezno; kajti večkrat je „Narod“ očitno izrekel, da po tej postavi Slovencem ne more biti huje, kakor dosihmal; da tu in tam (n. pr. na Štírskem) verjetno še več svojih mož spravijo v državni zbor, kakor do sedaj. V principu so in morajo liberalni Mladoslavenci biti za neposredne volitve; kajti ni dvoma, da so neposredne volitve veliko popolnši izraz demokratizma (ljudovlade) kakor posrednje; kar je ne davno tudi Šuselka v svoji „Reformi“ dokazal. Kar jim pri tej postavi po volji ni, je edino to, da se število poslancev ni povsod odmerilo po enakem merilu, in da je še tudi ta postava osnovana na stanovski zastop (Gruppensystem), kterege liberalizem sam po sebi iz cele duše črti; kajti njegov uzor je, človeško družbo razdrobiti v same atome (drobce brez razločka).

Stališče pravne stranke na Slovenskem nasproti neposrednim volitvam je tedaj vse drugo, kakor stališče liberalnih Mladoslavencev. Ti vidijo le verjetno prevago Nemštva po tej postavi in pomnoženo nevarnost za slovensko narodnost; pravna stranka pa gleda na britke nasledke, ki iz doslednjega razvitja tega principa izvirati morajo — ne le v cerkvenih, marveč v zad-

nji vrsti tudi v narodnih zadevah. Ako namreč starodavne zaprisežene pravice niso nič več kakor „zarjeveli pergamenti“, kakor je nekdanj govornik Giskra, potem tudi vse pravice, narodne kakor one, ki si jih je kat. cerkva v teku stoletij v Avstriji pridobila, nimajo nadalje nijene stalnosti in njenega poročstva; odvisne so edino le od volje državnih zborov, kakor nas učijo liberalni zbori v Berlinu in na Švicarskem. — Mladoslavenci pa so izbrisali iz svojega programa vero in cerkev; kajti s ponosom vedno ponavljajo svoje geslo: Vse za narodnost, omiko in svobodo, v tem, ko se naše geslo glasi: „Vse za vero in domovino!“

Iz tega pa sledi, da pravna stranka na Slovenskem nima in imeti ne more zaupanja do centralnega volilnega odbora, kakor ga je osnovala mladoslovenska „Narodova“ stranka v Ljubljani. Ta stranka bo gledala pri svojih kandidatih edino le na to, [da so narodnjaki; ali imajo kaj vere, in ktero, na to ta stranka ne gleda, kakor je nedavno „Narod“ naravnost izrekel. Njej je narodnost če ne edina, pa vsaj največja svetinja, ktera ji tako v oči blišči, da ne vidi, da, ako se narodnost stavi na prvo mesto, kakor ona dela v svojem geslu, po tem principu ne razpade kar Avstrija, ampak nastane vesoljni prevrat po vsej Evropi; kajti nikjer še ne vidimo dovršenih narodnih držav, in kje je človek, kteri bi z ozirom na to, da se vsak živi jezik drobi v mnoga narečja in razrečja, postavim zastran Nemčije določiti zamogel, kako dalječ sme in mora svoje meje raztegniti proti severu in jugu, proti izhodu in zapadu, da postane dovršena nemška narodna država? — Toda še tega poročstva nemamo, da bodo Mladoslavenci pri svojih kandidatih gledali edino le na njih rodoljubje, ampak po sedanjih skušnjah smo preverjeni, da bodo — in sicer še le prav ostro po šegi vseh laži-liberalcev gledali na vero, to je, da gotovo ne bodo njenega kandidata sprejeli, bodi si še tolik rodoljub, ako je ob enem tudi določen katoličan. Kakor liberalna stranka, tako bo pa tudi naša stranka pri vsakem kandidatu gledala na vero, le v drugem pomenu; to je, tudi naša stranka ne more proti svoji vesti priporočati kandidata, o katerem že naprej vé, da bode gotovo z liberalci potegnili, kakor hitro pridejo na vrsto cerkvena vprašanja.

Razvidno je toraj, da pravna stranka na slovenskem Štirske si ne sme in menda tudi ne bode ničesar oktrojirati dala od tega odbora, kterega so na vrat na nos osnovali, izmed možev pa, kteri delajo pri raznih kat. pol. društvih, ne enega v posvet povabili. Ni tudi razvidno, v čem da bi zamogel centralni odbor nam pri volitvah biti v pomoč, kakor je priznal tudi dopis od Savine v „Novicah“ od 30. apr. Tiskovine, ktere utegne izdajati, bodo govorile le o narodnosti, gotovo pa ne besede o veri in priznavi zgodovinskih

pravice kat. cerkve v Avstriji. Takih tiskovin pa rabi ne moremo. Odločnost in doslednost velja, ne pa zakotna, enoplatna pravica!

Kakor se na Kranjskem domoljubi ne dajo strahovati enostranskemu „centralnemu“ odboru, tako želimo tudi mi, da nam nobenega kandidata ne skuša vsiliti.

Po vsej cislajtanski Avstriji postopa pravna stranka solidarno ali vzajemno. V vsaki deželi brez ozira na narodnost si snuje svojo lastno agitacijo; tako na Tirolskem, tako na Češkem in Moravskem, akoravno so tam Nemci z Lahi, tukaj pa Slovani z Nemci namešani. Tudi pravna stranka na Štirske naj stopi na bojišče vzajemno brez ozira na narodnost. V Gradcu je centralni volilni odbor že osnovan in vemo za gotovo, da je pripravljen vse razglase, poduke itd., ki bodo v zadevi volitve potrebni, izdajati tudi v slovenskem jeziku in nas podpirati v vsakem oziru.

Mi si gotovo ne bomo izbirali kandidatov, ki bi bili slovenski narodnosti na kvar, temveč hočemo tudi mi samih pravih in resničnih narodnjakov, od kterih v cerkvenih zadevah edino to tirjamo, da priznajo njene zgodovinske pravice (jura legitime quaesita) v Avstriji in se v njih krepko obrambo zavežejo, to je, da ne pripustijo, da bi se po pravni poti pridobljene cerkvene pravice drugače prenejale, kakor zopet le po pravni poti, namreč po medsebojnem dogovoru in pritrjenju državne in cerkvene oblasti, nikakor pa ne po prekucijškem liberalnem principu, kteri trdi, da je država edini izvir vsakega prava, ki ga sme po svoji volji ali dati ali vzeti, kakor delajo liberalci na Nemškem in jih posnemati hočejo tudi liberalci v Avstriji. Ako se primeri, da so naši kandidati tudi Mladoslavencem po volji in nas hočejo podpirati — dobro; ako jim pa niso po volji, onda jim bodi svobodna steza: naj storijo, kar jim drago; zgodovina pa bo sodila o našem dejanju. Nespremljivo pa ostane naše glasilo tudi pri volitvah: „Vse za vero in domovino!“ V to ime pomozite nam večni Bog!

Častitim delničarjem banke „Slovenije“.

29. dne maja t. l. bode prvi občni zbor banke „Slovenije“. Ker v programu tega zbora je morebiti najvažnejša točka dopolnilna volitev opravičnikov in pregledovalcev banknih računov; zato se je sešlo mnogo delničarjev v Ljubljani 9. dne t. m. v razgovor, ki so soglasno priznali, da zaželeni napredek tega velevažnega in lepo bodočnega obetajočega zavoda je odvisen od previdnega in varčnega ravnanja in skrbnega gospodarstva.

V doseg tega cilja in konca morajo se združiti vsi enako misleči delničarji.

V tej stvari posredovati in hvalevredni ta